

Et lille bidrag til læsning/forståelse af kap. 18 af "Ulysses" **Af Willam Winther Sørensen**

I kapitel 18 af "Ulysses" – romanens afsluttende kapitel – løfter forf. omsider sløret for hvad det er for en kvinde, ægtemanden – Bloom – gennem hele den forløbne del af bogen har følt sig så stærkt bundet til og været afhængig af, idet de fleste af hans centrale tanker og adskillige dele af hans adfærd forekommer styret af hende i en grad, at han næppe aldrig vil kunne frigøre sig fra hende. Men da han ind i mellem med stolthed husker hende som fortsat smuk og attråværdig, parret med den bundethed, der automatisk er en konsekvens af parrets 2 fælles børn – hvoraf kun det ene er i live – er situationen måske i virkeligheden den, at han ikke på nogen måde ønsker en frigørelse, selv om det flere steder umiskendeligt antydes, at parrets seksuelle samliv forlængst er blomstret af. Den rigtige Odysseus ser det jo ved sin hjemkomst til Ithaca som sin hovedopgave at befri Penelope for de bejlere, der i årevis har beboet hans hus og spist hans mad og drukket hans vin. Hans hævn – der grunder sig på en oprigtig længsel til Penelope og det had, han har oparbejdet – er jo i sandhed grusom, idet han simpelthen – med god bistand fra sin søn – udrydder bejlerne en efter en.

Bloom griber på ingen måde til sådanne midler. Ja, han nærer knapt nok nogen hævnfølelse over for Boylan, selvom bevidstheden om dennes relationer til Molly tydeligt har forvoldt ham megen smerte. Hvad angår "sønlig bistand" indskrænker den sig til et håb om, at Stephens indflytning i huset kan forbedre atmosfæren og måske på en mere indirekte måde kan medvirke til en opblødning af hans forhold til Molly. (kapitel 17). Det er sandt for dyden ikke en porcelænsfigur vi præsenteres for i Mollys skikkelse. Hun fremstilles og antager nærmest karakter af en huntiger og en rappenskralde af værste skuffe. Hun gør sig – ved anvendelse af et hudløst ærligt og ubesmykket ordvalg – uendelige overvejelser om såvel kvinders som mænds kønsliv, menneskers adfærd, modefænomener, menneskekroppens funktioner, hendes og Blooms gensidige følelsesliv, parrets fælles børn, hendes ungdomselskere og nuværende elsker – alle personer hun har i tankerne får sig en gevaldig tur gennem en vridemaskine.

Molly lader heller ikke til at have savnet Bloom. Hun ser – lige så lidt som det er tilfældet fra hans side – ikke gensynet (som vel knapt er et gensyn) som et middel til en fornyelse af parrets liv. Men kapitlet afrundes dog med, at Molly – på en smuk måde – utilsløret bekender, at Bloom – til forskel fra andre af hendes mandlige bekendte – er i stand til at forstå og følge en kvindes tanker og følelser. Han indgiver hende derfor en særlig tryghed, og hun bekender sig derfor til ham (overgiver sig ?), nærmest uden forbehold. Ordet "Ja" gentages som et paukeslag talrige gange og bliver romanens sidste ord.

Levendegørelsen af Molly overbeviser læseren om at hun hele tiden næsten som en skygge har deltaget i romanens forløb. Hun er en slags "moderjord-skikkelse", som meget gerne vil have en dominerende indflydelse og derfor ikke på nogen måde ønsker at blive overset. Hun er også ganske overbevist om, at hun nyder en særlig respekt hos sine medmennesker, og at hun har særlige rettigheder i så henseende. Hun er også på en og samme tid et følelsesmenneske og et fornuftsvæsen, som på en egentlig ganske tiltalende måde erkender sine egne svage og stærke sider, hvilket imidlertid ikke hæmmer hende. Hun udtrykker ikke forargelse, eller småfor nærmelser. Det er hun hævet over. Hun er snarere en udpræget iagttager (smugkigger ?) der på en sund og hel ligefrem måde konstaterer tingenes tilstand, som hun så må tilpasse sig. Hun er derfor vel i det store og hele ganske tilfreds med sit liv – og i hvert fald ikke nogen selvmordskandidat.

Figuren ligger langt fra fx de traditionelle heltinder i verdenslitteraturen og musikken, dog måske med den meget væsentlige undtagelse, at Joyce – som jeg ser det – har anvendt hende og blevet inspireret på en måde som ligger meget nær til Homers anvendelse af Penelope i den forstand, at også Joyce har været dybt betaget af den meget afgørende rolle Penelope – på sin udprægede fjerne måde – spiller for den ægte Odysseus. Selve placeringen – både tidsmæssigt og konkret af Molly (bogens afsluttende kapitel) – er måske også udtryk for romanens mest direkte parallel til den ægte Odysseen. Den teknik Joyce anvender for at give læseren et frit indblik i Mollys inderste sjæleliv er i høj grad egnet til at få den læser, der møjsommeligt har stridt sig igennem romanens første ca. 700 sider, til omsider at kaste håndklædet i ringen. Teknikken er helt unik og i høj grad særpræget, idet hele kapitlet som bekendt mangler tegnsætning.

Dette ejendommelige påfund er imidlertid – som jeg ser det – helt logisk, når henses til at formålet fra forf.s side er at give et særdeles levende billede af en persons (en kvindes ?) tankeverden, som denne tager sig ud midt om natten, hvor hovedpersonen er hensat i en søvndrukken tilstand, og netop befinder sig på det tidspunkt af døgnet, hvor tankerne kan flyde let, uden at være hæmmet ved udsigten til de mange praktiske gøremål, som den kommende dag kræver.

Joyce følger herved op på en plan om at anvende en særlig og ny skrivemåde i hvert af romanens kapitler.

Kap. 18 fremstår ved sin form – når man har vænnet sig til teknikken – som en meget behagelig og overraskende kontrast til det meget spekulative kap. 17, som er fyldt med en række gåder. Joyce var jo som bekendt en stor musikalsker og tillige i besiddelse af et betydeligt musiktalent. Han eksperimenterer ofte med at sidestille sprogbruget med musikanvendelse, hvorved han vel også litterært indtager en særstilling. Joyce er således også "komponist" i kap. 18, som han er det i en række andre kapitler, hvoraf jeg vil fremhæve sirenekapitlet. Her præsenterer han jo ligefrem i indledningen læseren for en række sprogligt formulerede musikalske motiver, og temaer, som han flittigt anvender i kapitlet. I kap. 18 – med teknikken med den manglende tegnsætning – får teksten herved et præg af uendelighed – hvilket trick fra Joyces side – leder mine tanker hen på Wagners musik til Isolde og Tristan. Musikken i denne opera – hvilket fremgår med al tydelighed af forspillet – er grundlagt på og båret op af et uendelighedspræg, anvendt for at understrege uendeligheden i løsningen af det besvær og de gåder og myter, et menneske udsættes for og kastes ud i, når det skal tackle kærlighedslivets mysterier, hvoraf begreber såsom frigørelse og bundethed er væsentlige bestanddele. Man kan måske derfor tale om, at kap. 18 i en vis forstand er et litterært sidestykke til Tristan og Isolde.